

in için temel eğitim ve orta öğretim kademelerine uyan başlıca meslek kademeleri ile meslek çeşitlerinin iyice belirlenmesi, her kademede görev alacak elemanların unvan, görev yetki ve sorumluluklarının kanunla düzenlenmesi gerekir. Orta öğretim kademesinde meslek alanları ve çalışma koşulları çekici kılınmadıkça, öğrencileri hayata ve iş alanlarına hazırlayan programlara zorlayıcı tedbirlerle yönetmenin mümkün olmayacağı ve öğrencilerin, şimdi olduğu gibi yüksek öğretim kapılarına yükümlüye devam edeceği şüphesizdir. Bu konuda Millî Eğitim Temel Kanununun 14. maddesinde «meslekleri kanunla saptanır ve her derece ve türdeki örgün ve yaygın mesleki eğitim kurumlarının kuruluş ve programları bu kademelere uygun olarak düzenlenir» hükmü getirilmiş bulunmaktadır. Bu alanda yapılmış başlıca iki çalışma vardır: Birincisi, Çırak-Kalfa ve Ustalar Kanununu Tasarısı. Yüce Meclisin incelenmesinde bulunan bu kanunun süratle çıkarılmasına çalışılacaktır. İkincisi, mesleki unvan, yetki ve sorumlulukları belirleyen kanun tasarısı. Hazırlıkları sonuçlanmak üzere olan bu tasarı da en kısa zamanda Yüce Meclis sunulacaktır. (Karar - 128)

- (160) Orta öğretim kademesinde mesleğe hayata ve iş alanlarına hazırlayan programlar, Modern Fen Programlarının Geliştirme Projesinde olduğu gibi, ayrı bir araştırma projesi halinde ele alınacak ve her meslek programı, bahis konusu kanunlarla belirlenecek olan unvan, görev, yetki ve sorumluluklar da gözönünde tutularak geliştirilecektir. (Karar - 129)

XXVI — BAKANLIK MERKEZ VE TAŞRA ÖRGÜTÜ YENİDEN DÜZENLENECEKTİR

- (161) Hiçbir eğitim reformu, paralel bir idare reformu yapılmadan başarılamaz. Bakanlık merkez ve taşra örgütü orta öğretim sistemimizdeki dikey kuruluşlara paralel olarak düzenlenmiş kuruluşları getirdiğine göre sistem uygulamasına başlanabilmesi için Bakanlık merkez ve taşra örgütünün de yeni sistemin bütünlüğüne cevap verecek şekilde, yeniden düzenlenmesi gerekir. Bu maksatla 1974-1975'te kanun tasarısının hazırlıkları tamamlanacaktır. (Karar - 130)

- (162) Yeni programların uygulanabilmesi için mevcut bütün okul binalarının, tesislerin ve araçların kullanılmasını ve yönetici ve öğretmenlerin, sistemin bütünlüğü içinde çeşitli okullarda ve programlarda rasyonel olarak çalıştırılabilmesini sağlamak bakımından millî eğitim müdürlüklerinin görev ve yetkileri, yönetmeliklerde gerekli değişiklikler yapılmak suretiyle artırılacaktır. Çeşitli okullarda ve programlarda rasyonel olarak çalış-

tırılabilmesi için millî eğitim müdürlüklerinin il ve ilçe kademesinde kuruluş, görev, ve yetkilerinin her derece ve türdeki eğitim yöneticilerinin yetkilerinin artırılması ve kendilerine görevlerinin önem ve sorumluluğuna uygun şekilde yeter sayıda yardımcı eleman, konut ve taşıt aracı verilmesi ve yan ödeme yapılması gibi olanaklar sağlanacaktır. (Karar - 131)

XXVII — BİLİMSEL İŞBİRLİĞİ GELİŞTİRİLECEKTİR

- (163) Millî Eğitim Bakanlığınca bilimsel araştırmalara dayalı olarak özellikle ders programlarını, ders kitaplarını ve diğer eğitim araçlarını geliştirmek amacıyla Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının gerekli olanaklara sahip kılınması sağlanmış ve bu yıl bütçesine yeterli araştırma ödeneği konmuştur. (Karar - 132)
- (164) Sistemin uygulamasıyla ilgili araştırmalara Bakanlığımızla Üniversitemiz, Devlet Planlama Teşkilatı, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu, Devlet İstatistik Enstitüsü, M. T. A. Enstitüsü, ilgili Bakanlıklar, öğretmen ve diğer meslek kuruluşları ile işbirliği yapılmak suretiyle devam olunacaktır. (Karar - 133)

XXVIII — YEDEK SUBAYLIK HAKKI YENİ BİR SİSTEME BAĞLANMALIDIR

- (165) Yüksek öğrenim önüne yükümlü sebeplerinden biri de yüksek öğrenim diploması alan herkese yedeksubaylık hakkının tanınmasıdır. Bu itibarla, bu uygulamanın gözden geçirilmesi ve askerlik görevini yedeksubay olarak yapma hakkının, sadece öğrenim derecesine göre değil, fakat, askerlik hizmetinin gereklerine uygun bir seçme düzeni ile yeni bir sisteme bağlanması sağlanmalıdır. (Karar - 134)

XXIX — X. MİLLÎ EĞİTİM ŞURASI ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNİN SORUNLARININ İNCELENMESİNE TAHSİS EDİLECEKTİR

- (166) Millî eğitimimizin başarısı, her türlü eğitim ve öğretim çalışmalarının odak noktasını oluşturan öğretmene ve onunun huzur ve güvenlik içinde görevi başında bulunmasına bağlıdır.

XIII. ve IX. Millî Eğitim Şurasında kabul edilen amaçlar, kuruluşlar, muhteva ve metotlara cevap verecek sayıda ve nitelikte öğretmen ve yönetici yetiştirilmesi, mevcut öğretmenlik mesleğinin çekici kılınması için çözüm bekleyen sorunlar, ilköğretimden yüksek öğretime kadar Türk eğitim sisteminin bütünlüğü içinde, başlı başına bir konu olarak ele alınacak, sistemli bir analize tabi tutulacak ve saptanacak sonuçlar 1975 yılında toplanacak olan X. Millî Eğitim Şurasının incelenmesine sunulacaktır. (Karar - 135)

S O N

BU DERGİDEKİ KANUNLAR, KARARLAR VE TAMİMLERLE DİĞER YAZILAR TARAFIMIZDAN OKUNMUŞTUR

1	12	23	34	45
2	13	24	35	46
3	14	25	36	47
4	15	26	37	48
5	16	27	38	49
6	17	28	39	50
7	18	29	40	51
8	19	30	41	52
9	20	31	42	53
10	21	32	43	54
11	22	33	44	55

MİLLÎ EĞİTİM BASIMEVİ — ANKARA

T. C.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI TEBLİĞLER DERGİSİ

YILLIK ABONESİ 1000 KURUŞTUR.
ABONE TUTARI MALİ MÜDÜRLÜĞÜNE
DAN BİRİNE YATIRILMALI VE ALI-
NACAK MAKBUZ MİLLÎ EĞİTİM
BAKANLIĞI YAYIMLAR VE BASILI
EĞİTİM MALZEMELERİ GENEL MÜ-
DÜRLÜĞÜNE GÖNDERİLMELİDİR.

CİLT: 37

22 TEMMUZ 1974

SAYI: 1798

Talim ve Terbiye Kurulu Kararları:

TEMEL EĞİTİM VE ORTA ÖĞRETİMDE AHLÂK DERSLERİ PROGRAMI

«Çocuklarımıza töre ve geleneklerimizle millî hasletlerimizle uygun ahlâk kaidelerini öğretmek» amacı ile ilk ve orta dereceli okullarımıza konulması Hükümet Programında öngörülen «Ahlâk Dersleri»ne ait Program, Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak Talim ve Terbiye Kurulu ön taslak halinde hazırlanmış ve bilgi edinilmek üzere 9. Şûra üyelerine sunulmuştur.

AMAÇLAR:

Öğrencilerin:

1. Tarih boyunca bağımsız yaşamış, hak ve hürriyetleri için savaşmış Türk milletinin bütün fertlerini, kaderde, kıvançta ve tasada ortak bölünmez bir bütün halinde, millî şuur ve ülküler etrafında, millî birlik ruhu içinde daima yüceltmeyi, Türk toplumunun refah ve mutluluğunu arttırmayı ve Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmayı öngören inancı paylaşımları için gerekli ortamı hazırlamak;
2. Asıl teminatını vatandaşların gönüllerinde ve iradelerinde yer aldığı inancı teşkil eden, hürriyete, adalete ve fazilete aşık vatandaşların uyanık bekliliğine emanet edilmiş Anayasamızı, insan hak ve hürriyetlerini, millî dayanışmayı, sosyal adaleti, ferdi ve toplumun huzur ve refahını gerçekleştirmeyi ve teminat altına almayı mümkün kılacak demokratik hukuk devletini bütün hukukî ve sosyal temelleriyle kurmaları ve korumaları için gerekli anlayışı kazanmalarını sağlamak;
3. Töre ve geleneklerimiz ile millî hasletlerimize uygun ahlâk kurallarını öğrenmelerine yardımcı olmak;
4. Türk toplumunun ahlâki ve manevî değerlerini kazanmaları için gerekli ortamı hazırlamak;
5. Toplum yaşayışını dikkatle inceleme alışkanlığı kazanmalarına ve böylece toplum değerlerini tanımlarına ve insan ilişkilerini anlamalarına yardımcı olmak;
6. Hür ve demokratik ilkelere dayalı sosyal yaşayışımızda yeri olan düşünce ve inanç hürriyetini kavramaları için imkân ve ortam hazırlamak;
7. Günümüze kadar gelen ve her zaman tartışma konusu yapılan ahlâk görüşlerini tanımları hususunda yardımcı olmak;
8. Türk toplumunda mutlu bir evliliğe ve ana-babalığa önem veren ahlâk anlayışını kazanmalarını sağlamak;
9. Aile hayatında huzurun temelini teşkil eden uyumun değerini kavramalarına imkân hazırlamak;
10. Ailenin daha başarılı ve mutlu olması için kişiler arasında olumlu ilişkilerin pekiştirilmesine yardımcı olacak anlayışı geliştirmeleri için ortam hazırlamak;
11. Aile ve toplumun etkili birer üyesi olmaları için, gerekli tutumları ve değerleri anlamalarına ve geliştirmelerine yardımcı olmak;

12. Hareketlerinde veya karar verme sürecinde temel olarak kullanılabilecek bilgi ve davranışları kazanmalarını sağlamak ve liderlik kabiliyetlerini geliştirmek;

13. Davranışlarının ve olaylar karşısında takımları muhtemel tavırların sonuçlarını değerlendirmeleri için imkân ve ortam hazırlamak;

14. Kendilerini tamamlamalarına ve toplumun ilerlemesine katkıda bulunan kişisel ve çevresel yetkinlikleri geliştirmelerine yardımcı olmak;

15. Kendilerinin itibarını yükseltecek ve davranışlarına rehberlik edecek ahlâki ve manevî değerlerle ilgili kuralları geliştirmelerine yardımcı olmak;

16. Geçerli ahlâk yargılarında bulunabilmeleri için gerekli ortamı hazırlamaktır.

AÇIKLAMALAR:

Yukarıda belirtilen amaçların, tesbit edilen program muhtevası çerçevesinde gerçekleştirilebilmesi için:

I. Ahlâk derslerinin işlenişinde daima «pratik» olan husus, hareket noktası yapılmalıdır. Bu bakımdan temel eğitim ve orta öğretim okullarında ahlâk eğitiminin bütün ders içi ve dışı faaliyetleri ile ilgili yaygın uygulaması yanında, ahlâk derslerinde soyut kuralları öğretmekten çok, geçmiş ve günlük yaşayışın «iyi» örneklerine yer verilmelidir.

Bilindiği gibi, yaşanmış değerler olmadıkça, çocuklar ezberciliğe ve taklitçiliğe yönelirler; bunun için, değerlerin yaşanmış ve anlaşılmuş olmasının sağlanması gerekir. Nitekim, kanuna itaat, iyi vatandaşlık duygusu, hürriyet ve eşitlik vb. kavramlar, çocuğa medenî cesaret ve ödeve bağlılık örnekleri içinde ve toplum hayatındaki rolleriyle birlikte verildiği takdirde anlam kazanır. Aynı zamanda, millî edebiyatın ve dünya edebiyatının klâsik büyük örneklerinden, destanlardan, menkıbelerden, hikâyelerden, masallardan, kıssalardan aktarmalara gerektiği ölçüde yer verilmeli ve öğrencilerin bunları kendi tecrübe birikimleri içinde değerlendirmelerine ve pratik sonuç çıkarmalarına imkân hazırlanmalıdır.

Şüphesiz çocuğun çıkaracağı sonucu, yapılan değerlendirmelerin, onun davranışlarına ve yaşayışına dönüştürülmesi söz konusu olduğuna göre, bunun da «töre ve geleneklerimiz ile millî hasletlerimiz»e ters düşmeyecek, aksine bunları pekiştirecek biçimde olmasına «millî değerler»e uygunluğunun sağlanmasına gereken titizlik gösterilmelidir.

II. Öğrencileri önce akranları ile ciddi konularda tartışmaya ve sonunda uzlaşmaya varan yolları denemeye hazırlamalı; karşındakinin sözü bitinceye kadar dinlemeye, bittikten sonra söz alarak cevap vermeye; tartışmaya öfke ve taşkınlık, güvenme karıştırmamaya; mantıklı muhakemeye alıştırmalı ve onlara gerektiği ölçüde rehberlikte bulunmalıdır.

III. Bir bakıma «töre ve geleneklerimiz ile millî hasletlerimiz»e inancın eğitimi demek olan ahlâk eğitimi, tarihten ve tarihimizde büyük fedakârlıkları ve cesaretleri göze alan inanç örneklerine dayandırılarak verilmelidir.

Özellikle, ilkökul çağındaki ve hatta bir dereceye kadar ortaokul çağındaki çocukların günlük hayatta söylenen, tekrar-

lanan şeylere pek çabuk inandıkları bilinen gerçek olduğuna ve dolayısıyla inancın basit telkin olaylarıyla sağlanması da mümkün bulunduğuna göre, aldatıcı ve gösterişçi olaylardan, onların gerektiği ölçüde uzak kalmalarını sağlamaya önem verilmelidir. Öğrencilere, her şeyden önce, mümkün olduğu kadar, ideal değerlerin taşıyıcıları ile temasta bulunabilecekleri okul ortamı hazırlanmalıdır. Bu bakımdan, üstün hareketleri ve davranışlarıyla tarihe mal olmuş kahramanların, büyük fazilet sahibi kişilerin nasıl aynı zamanda büyük ahlak, din, fikir, vatan vb. değerlere inandıkları da ayrıca örneklendirilmelidir ki öğrenciler ideal inancı basit telkin olaylarından ayırmayı başarabilsinler.

IV. Atalarımızın bize armağan ettiği, eşsiz tarihimize süsleyen en şanlı fazilet ve kahramanlık menkıbelerinin karakter eğitimindeki rolü asla unutulmamalı ve bu sebeple üstün ahlak değerlerine, ruh asaletine, sanata ait menkıbelerin çok zengin kültür mirasını teşkil eden örneklerine, konuların işlenişinde yer verilmelidir.

Bu bakımdan, insan haklarına saygı, mazlumlara merhamet, yoksullara ve düşkünlere yardım, dini duyguları hoşgörme, küçüklere sevgi, büyüklere saygı gibi Türk milletinin karakterini ve hasletlerini teşkil eden ana özelliklere ait örnekler yoluyla, öğrencilerimizin davranışlarında millî değerlerin yansımalarına imkân sağlanması uygun olur.

V. Ahlak derslerinde yaşayışı ön planda bulundurmayan bir tutum esla maksadı gerçekleştirilmeye yardım edemez. Esasen, öğrencilerin kafalarında cevap bekleyen problemler, konu olarak ele alınmadığı, üzerinde durup düşünülmüğü, incelemeye tabi eleştirmeye tabi tutulmadığı sürece ders, değerini ve beklenen yararını kaybeder. Bu sebeple, öğrencilerin ilgili problemlerinin cevapsız kalmaması yolu, ahlak derslerinde daima tercih edilecek bir tutum olmalıdır.

VI. Lise ve dengi meslek okullarında da iyi vatandaş ve medeni insan olmanın özelliklerine, genel eğitim muhtevası ve mesleğe hazırlık çalışmaları içinde temas yolları aranmalı ve öğrencilerin bu özellikleri kazanmaları için, gerekli ortam hazırlanmalıdır.

Mesleki ve teknik öğretim okulları, programları gereği, hayata dönük çalışmalara yöneltilmiş bulunduğu cihetle, ahlak derslerinde, öğrencilerin asıl görevlerini yapmaya hazırlanmalarında, iş ve meslek ahlaki kazanmalarında bu nokta gözden uzak tutulmamalıdır. Öğretmen her zaman, öğrencileri tarafından girilen ve gerçekleştirilen çalışmaların en iyi sonuçlarını, ahlak dersleriyle sıkı bir ilişki kurarak değerlendirmelidir. Bu bakımdan, her yerde yapıldığından çok, mesleki ve teknik öğretim okullarında ahlak dersi, insanoğlunun bilimsel ve teknik problemler karşısında türlü zaferlerini ve başarılarını değerlendirmeye yöneltilmeli; tarihi kıyaslamalar yoluyla, öğretmen, öğrencilerini içinde yaşadıkları çağı daha iyi anlamalarına imkân ve ortam hazırlamalı ve böylece devamlı ilerlemekte olan insanlığın vazgeçilmez yeniliklerini ve insanoğlunun madde üzerindeki üstünlüğü gerektiği ölçüde belirtmelidir.

VII. Ahlak derslerinde insanla ilgili açıklama ve yorumların, felsefe, sosyoloji ve psikoloji veya başka herhangi bir bilim dalıyla ilişkisi olsa bile, bu açıklama ve yorumların temel amacı öğrencilerin seviyeleri ve tecrübe birikimleri de hesaba katılarak, onları iyi davranışlara örnek hareketlere özendirmeğe çalışmak olmalıdır.

VIII. Ahlak derslerini okutan öğretmenler, felsefi düşüncelerin açıklanmasında soyutluğa düşmekten ve kesin yargılara gitmekten titizlikle sakınmalıdırlar.

Öğrenciler tarafından ortaya konulacak pek çok problem, esasen programın çeşitli bölümleriyle ilgili olabilir ve öğretmenler de onların önbilgilerini yoklayarak, kendileriyle birlikte konuya eğilmeyi sağlayabilirler. Bu bakımdan, işlenen konularda derinlik kazanılmasında öğrencilerin de işe katılmaları sağlanmalıdır.

Ahlak dersi okutan öğretmenlerin, öğrenci problemleri ile günlük problemler birlikte ele alıp incelemeleri çok tabii olmakla beraber, programın amaç ve muhtevasına aykırı düşecek ve çok değişik yorumlara yol açabilecek biçimde bir uygulamaya geçmekten de özellikle kaçınılmalı gereklidir.

Öğretmenlerin görevlerinden biri de öğrencilerine insan haysiyetine saygı telkin etmektir. Bu bakımdan, ahlak dersle-

rinde problemler incelenirken öğrencilerin, özel ve kişisel problemleri teşhir edilerek onların arkadaşları arasında küçük düşürülmesine asla meydan verilmemelidir.

TEMEL EĞİTİM VE ORTA ÖĞRETİMDE AHLAK DERSLERİ Haftalık Ders Dağıtım Çizelgesi

İLKOKUL	İ K İ N C İ D E V R E		Toplam	
	IV. Sınıf	V. Sınıf		
	1	1	2	
ORTAOKUL	I. Sınıf	II. Sınıf	III. Sınıf	Toplam
	1	1	1	
LİSE VE DENGİ OKULLAR	I Sınıf	II. Sınıf	Toplam	
	1	1	2	

KONULAR:

İlkokul:

İlkokul programı uygulamada esnekliğe imkân verecek şekilde düzenlenmiştir. Öğretmen, çevre şartlarını ve farklı olgunluk seviyelerindeki çocukların ihtiyaçlarını dikkate alarak, aşağıdaki ünitelerden bazılarını seçebileceği gibi, ünite içinde bazı konulara ağırlık verebilir ve bazı konulara yer vermeyebilir.

IV. SINIF

ÇOCUK VE ÇEVRESİ

- Ünite: Çocuk ve okul
- Ünite: Çocuk ve ailesi
- Ünite: Çocuk ve gelişmesi

İNSANIN KENDİSİ HAKKINDA BİLGİSİ

- Ünite: İnsanın kendini tanıması
- Ünite: Geçerli bir hal ve gödişe uymak
- Ünite: İnsanın düşüncesini ve bakış tarzını geliştirmesi

V. SINIF

BUGÜNÜN DÜNYASI İÇİNDE İNSAN

- Ünite: Toplum içinde insan
- Ünite: Meslek çevresi içinde insan
- Ünite: İnsan ve grup ahlaki YETİŞKİNİN ŞARTI VE DURUMU
- Ünite: Aile ahlaki
- Ünite: Ahlak ve emek
- Ünite: Milletlerarası ahlak

IV. SINIF

ÇOCUK VE ÇEVRESİ

ÜNİTE I: ÇOCUK VE OKUL

A. Çocuğun okula intibakında ahlak dersinin rolü ve önemi:

- Ahlak dersinin tanıtılması:
 - Ahlak dersini niçin okuyoruz?
 - Ahlak dersinin anlamı ve belli başlı amaçları:
 - Ahlak dersinin belli başlı konuları:
 - Ahlak - biçme, değer verme, öğrenci faaliyetleri, imtihanlar, okulun havası;
 - Öğrencileri «olması gereken»e alıştırmaya ve yönlendirmeye;
 - Sınıfta, okulda ve evde çalışma metodunun araştırılması;
 - Öğrenciler nasıl çalışıyor ve öğreniyorlar?
 - Öğrenciler sınıfta, okulda veya evde çalışmalarını nasıl sürdürüyor ve geliştiriyorlar?
 - «İyi» yapılan bir işe veya ulaşılan «iyi» bir sonuca karşı gösterilen sevgi ve sempati.
 - Öğrencilere kazandırılacak başlıca nitelikler:
 - Doğruluk, düzensizlik, itina, dürüstlük, sadakat, öğrenme zevki vb. ne ait örnekler;
 - Okuldan en çok nasıl faydalanabiliriz?
 - Okul, çocuk için neden gereklidir?
 - Hayat için ve hayata hazırlık için okul:

- Öğretmenlerle ilişkiler: Güven, saygı, itaat, şükran (minnet), vefa;
- Arkadaşlarla ilişkiler: İyi ve kötü arkadaşlar;
- Fark gözetmek niçin «iyi» sayılmaz?
- Öğrenciler arasında;
 - Okulun şube ve sınıfları arasında;
 - İyi ve kötü dayanışma ne sağlar?
 - Takım (grup) teşkil etme;
 - Grup bozan direnişler;
 - Takım (küme) kuruluşunda işbirliği yapma kardeşlik zihniyetini nasıl geliştirir?
 - Adalet duygusu: Zayıfları koruma anlayışı ve tarihimizden örnekler.

- Öğretmenlerin, öğrenci problemleri ile günlük problemler birlikte ele alıp incelemeleri çok tabii olmakla beraber, programın amaç ve muhtevasına aykırı düşecek ve çok değişik yorumlara yol açabilecek biçimde bir uygulamaya geçmekten de özellikle kaçınılmalı gereklidir.
- Öğretmenlerin görevlerinden biri de öğrencilerine insan haysiyetine saygı telkin etmektir. Bu bakımdan, ahlak dersle-

- Öğrenim niçin bir hakktır?
- Öğrenimin önemi:
 - Kişi yönünden: Öğrenim kişiye ne gibi yararlar sağlar?
 - Toplum yönünden: Okuldan yoksun ülkeler için geri kalmıştır?

2. Toplumun küçük bir örneği olarak okul:
a. Okulda toplum hayatına ve toplumun kurallarına nasıl alışırız?

- Okulda öğrenci topluluğu:
 - Değişik çevrelerden gelen çocuklar;
 - Değişik karakterlerde olan çocuklar;
- Okul yönetmeliği niçin gereklidir?
 - Kişinin yaşayışı yönünden;
 - Toplum yaşayışı yönünden.

ç. Disiplin ve disipline uyma alışkanlığı kazanma:

- İnsanın seçme hürriyeti;
- Dıştan zorlama suretiyle disiplin;
- Serbestçe benimsenen disiplin.

d. Sorumluluk kavramı:

- Yapırcı ve yerine getirici kuvvetler;
- Mükâfat ve ceza.

e. Okula ve okul çevresine karşı saygı:

- Okul eşyasının, ders araçlarının ve kitaplarının korunması;
- Okulun temizliği ve çevreyi temiz tutma alışkanlığı kazanma.

f. Başkasına ve toplum değerlerine saygı:

- Baskasına ait şeyleri de niçin kendimizinki gibi korumalıyız?
- Devlete ait şeylerin titizlikle korunması gerekliliği.

ÜNİTE II: ÇOCUK VE AİLE

A. Aile

- Ailenin temeli:
 - Ana - baba;
 - Çocuklar.
- Aile içinde yaşayışı:
 - Ailenin eğitici rolü;
 - Ailenin ahlaki rolü:

- Aile yuvası (ocağı)nın sağladığı şeyler;
- Ana - babanın sürekli ve gerekli yardımı.

3. Aile topluluğu:

- Aile arasında karşılıklı anlayış;
- Aileyi kenetleyen duygu bağları (ailenin huzuru);
- Sevgi;
- Saygı;
- Takdir etme;
- Nezaket;
- Koruma;
- Güven.

b. Aile topluluğunu teşkil eden üyelerin birbirlerine karşı tutumları.

ÜNİTE III: ÇOCUK VE GELİŞMESİ

A. Ahlaki gelişme

- Ahlaki gelişimin bazı özellikleri:
 - Doğruluk ve dürüstlük;
 - Gerçek sevgisi;
 - Fikir ve hareketlerini belli etmede cesaret;
 - Kendine saygı;
 - Başkasına saygı.

B. Çocuğun ilişki kurduğu kişiler:

- Öğretmenlerle ilişkiler: Güven, saygı, itaat, şükran (minnet), vefa;
- Arkadaşlarla ilişkiler: İyi ve kötü arkadaşlar;
- Fark gözetmek niçin «iyi» sayılmaz?
- Öğrenciler arasında;
 - Okulun şube ve sınıfları arasında;
 - İyi ve kötü dayanışma ne sağlar?
 - Takım (grup) teşkil etme;
 - Grup bozan direnişler;
 - Takım (küme) kuruluşunda işbirliği yapma kardeşlik zihniyetini nasıl geliştirir?
 - Adalet duygusu: Zayıfları koruma anlayışı ve tarihimizden örnekler.

5. Başkalarına niçin saygı göstermek zorundayız?

a. Ahlak yönünden görgünün önemi:

- Yaşayışın her yönünde davranış tutarlılığı;
- Sofrada nasıl davranmalı?
- Ziyaretlerde ve ziyafetlerde nasıl davranmalı?
- Trende, sokakta, otobüste davranışlarımız;
- Gezi, tatil toplulukları içinde davranışlarımız;
- Halka açık yerlerde davranışlarımız.

b. İnsanların birbirlerine bağlılığı:

- Sosyal duygululuk (insanın diğer insanlarla uyum içinde yaşamayı);
- İnsanlığı ilerleten kişilere karşı şükran borcumuz.

Ç. Çocuğun içinde yaşadığı millî toplum:

- Tabiatı koruma;
- Tabiat kuvvetlerine karşı insanın savaşı ve insanoğlunun başarıları;
- Hayvanları sevmek ve koruma:
 - İnsanın dostu hayvanlar;
 - İnsanın kurbanı hayvanlar:

(i). Bilim hizmetinde (deney şartları içinde) hayvanlar;

(ii). İnsanın ihtiyaçlarını karşılayan (kasaplık ve av) hayvanlar;

(iii). İnsanın futkularını tatmin eden (horoz düğüşü, boğa ve deve güreşi) hayvanlar;

(iv). Kurbanlık hayvanlar.

Ç. Çocuğun içinde yaşadığı millî toplum:

- Başkasına ve toplum değerlerine saygı:
 - Baskasına ait şeyleri de niçin kendimizinki gibi korumalıyız?
 - Devlete ait şeylerin titizlikle korunması gerekliliği.

ÜNİTE II: ÇOCUK VE AİLE

A. Aile

- Ailenin temeli:
 - Ana - baba;
 - Çocuklar.
- Aile içinde yaşayışı:
 - Ailenin eğitici rolü;
 - Ailenin ahlaki rolü:

(i). Aile yuvası (ocağı)nın sağladığı şeyler;

(ii). Ana - babanın sürekli ve gerekli yardımı.

3. Aile topluluğu:

- Aile arasında karşılıklı anlayış;
- Aileyi kenetleyen duygu bağları (ailenin huzuru);
- Sevgi;
- Saygı;
- Takdir etme;
- Nezaket;
- Koruma;
- Güven.

b. Aile topluluğunu teşkil eden üyelerin birbirlerine karşı tutumları.

ÜNİTE III: ÇOCUK VE GELİŞMESİ

A. Ahlaki gelişme

- Ahlaki gelişimin bazı özellikleri:
 - Doğruluk ve dürüstlük;
 - Gerçek sevgisi;
 - Fikir ve hareketlerini belli etmede cesaret;
 - Kendine saygı;
 - Başkasına saygı.

B. Çocuğun ilişki kurduğu kişiler:

- Öğretmenlerle ilişkiler: Güven, saygı, itaat, şükran (minnet), vefa;
- Arkadaşlarla ilişkiler: İyi ve kötü arkadaşlar;
- Fark gözetmek niçin «iyi» sayılmaz?
- Öğrenciler arasında;
 - Okulun şube ve sınıfları arasında;
 - İyi ve kötü dayanışma ne sağlar?
 - Takım (grup) teşkil etme;
 - Grup bozan direnişler;
 - Takım (küme) kuruluşunda işbirliği yapma kardeşlik zihniyetini nasıl geliştirir?
 - Adalet duygusu: Zayıfları koruma anlayışı ve tarihimizden örnekler.

5. Başkalarına niçin saygı göstermek zorundayız?

a. Ahlak yönünden görgünün önemi:

- Yaşayışın her yönünde davranış tutarlılığı;
- Sofrada nasıl davranmalı?
- Ziyaretlerde ve ziyafetlerde nasıl davranmalı?
- Trende, sokakta, otobüste davranışlarımız;
- Gezi, tatil toplulukları içinde davranışlarımız;
- Halka açık yerlerde davranışlarımız.

b. İnsanların birbirlerine bağlılığı:

(i). Bilim hizmetinde (deney şartları içinde) hayvanlar;

(ii). İnsanın ihtiyaçlarını karşılayan (kasaplık ve av) hayvanlar;

(iii). İnsanın futkularını tatmin eden (horoz düğüşü, boğa ve deve güreşi) hayvanlar;

(iv). Kurbanlık hayvanlar.

Ç. Çocuğun içinde yaşadığı millî toplum:

- Tabiatı koruma;
- Tabiat kuvvetlerine karşı insanın savaşı ve insanoğlunun başarıları;
- Hayvanları sevmek ve koruma:
 - İnsanın dostu hayvanlar;
 - İnsanın kurbanı hayvanlar:

(i). Bilim hizmetinde (deney şartları içinde) hayvanlar;

(ii). İnsanın ihtiyaçlarını karşılayan (kasaplık ve av) hayvanlar;

(iii). İnsanın futkularını tatmin eden (horoz düğüşü, boğa ve deve güreşi) hayvanlar;

(iv). Kurbanlık hayvanlar.

- (ii). Dostlara;
(iii). Devlete (vergi ödemelerde, gümrükte vb.) doğruyu söylemek için gereklidir?
ç. Dedikodu ve iftira için «iyi» sayılmaz?
(i). Başkasını kötülemek;
(ii). Söz getirip götürmek için «iyi» değildir?
d. Hırsızlık;
Örnekler:

- (i). Yapılan bir alışverişe yanlışlık sonucu az para vermek veya üste çok para iade edilmek durumunda kalınca veya sonradan farkına varınca ne yapmalı?
(ii). Sahibi bilinmeyen bulunmuş bir şeyi gizlemek;
(iii). Hile yapmak, çalmak, kandırmak. niçin «iyi» davranışlar değildir?

- e. Uygun ve kaba şakalar;
f. Aşağıdaki kavramlar ne bakımdan «iyi» ne bakımdan «kötü» davranışlara örnek teşkil ederler? (öğretmen, imkân ölçüsünde, bunlardan bir kaçına olaylara dayandırarak yer verecektir.):

- (i). İhmâl, düzensizlik, düzensizlik;
(ii). Aşağılık duygusu, üstünlük duygusu (mahcupluk, utanç, gurur, övünme, palavracılık, züppelik vb.);
(iii). Sabır, sebat, öfke;
(iv). Korkaklık, cür'et, pervasızlık, kendine hâkim olma;
(v). Tutumluluk, cimrilik, müsriflik;
(vi). Vefasızlık, sertlik, dikikafalık, vefakârlık, uysallık;
(vii). Havâilik, ciddilik;
(viii). Kötümserlik, ilgisizlik, iyimserlik;
(ix). Özgecilik, bencillik;
(x). Yaygaracılık, ağırbaşlılık.

ÜNİTE VI: İNSANIN DÜŞÜNCESİNİ VE BAKIŞ TARZINI GELETTİRME

A. Düşünce hayatı:

1. Hür düşünme ve karar;
2. Sanat: «Güzel», «güzelin insana ve zamana göre değişebileceği, zevk eğitimi»;
3. Bilimlerin gerçek faydaları;
4. Ahlâkî yaşayış ve davranışa niçin lüzum vardır?

B. Sosyal anlayış:

1. Başka insanların bilinmesi ve anlaşılması: Turizm ve insanlarla temas;
2. İnsanseverlik anlayışı: Tabiatın ve kaderin yoksun bırakılmaları (Bedence arzular, kimsesiz çocuklar vb.);
3. Açlık ve sefalet: Karşılayıcı ve giderici tedbirler, kuruluşlar.

V. SINIF

ÜNİTE I: TOPLUM İÇİNDE İNSAN

A. Çocuğun içinde yaşadığı çevre ve toplum:

1. Sosyal sonuçlar (çevrenin özelliğine göre seçilecek örnekler üzerinde):
a. Aşağıdaki yönlerden, insan yaşayışının somut olarak incelenmesi:

- (i). Hayat seviyesi;
(ii). Çalışma şartları;
(iii). Öğrenim ve haber alma hakkı;
(iv). Düşüncesini söze ve yazıyla ifade hakkı.
b. Sosyal refah:
(i). Yoksulluğun sebepleriyle ilgili örnekler üzerinde inceleme;

- (ii). Sosyal refahın şartlarına toplu bir bakış: İnsanların çeşitli ihtiyaçları açısından (barınma, beslenme, sağlığı koruma vb.).

B. Eşitsizliğe karşı nasıl davranmalı?

1. Sosyal adalet yargılaması (merhamet, şefkat);
2. İnsan haklarından her insanın eşit olarak yararlanması (imkân ve fırsat eşitliği).

C. Ödevlerimiz ve Sorumluluklarımız:

1. Kişinin toplum içindeki yaşayışıyla ilgili ahlâkî kavramların incelenmesi:
a. Kişi olarak insan: Hayata saygı (tabii ölüm, ırk katliamı, intihar, meşru savunma);
b. Çalışan varlık olarak insan ve çalışmanın önemi:

- (i). Sendika kuruluşları;
(ii). Yardım kurumları.
c. Vatandaş olarak insan: Siyasî sorumlulukların ahlâkî dayanağı.

ÜNİTE II: MESLEK ÇEVRESİ İÇİNDE İNSAN

A. Meslek seçimi ve ahlâk:

1. Herkes için çalışma hakkı;
2. El emeği ve zihin emeği;
3. Çalışanların yeni tekniklere intibakı;
4. Makine medeniyeti ve ahlâk.

ÜNİTE III: İNSAN VE GRUP AHLÂKI

A. Hürriyet kavramı:

1. Ana - babaya, okula, topluluk hayatına, ahlâka ve ahlâk değerlerine karşı çıkış;
2. Kişiliğini kabul ettirme;
3. Cinsiyete göre davranış: Kadınlar ve erkekler arasındaki farklar;
4. Sorumluluk.

B. Haklılık ve haksızlık kavramı:

1. Başkalarının hakkı;
2. Sosyal hayatın kurallarına karşı ilgisizlik;
3. Haklılık ve haksızlık anlayışına toplu bakış.

YETİŞKİNİN ŞARTI VE DURUMU

ÜNİTE IV: AİLE AHLÂKI

A. Aile:

1. Ahlâk yönünden ailenin rolü ve önemi;
2. Ahlâki olgunluk:
a. İnsanın kişiliğini kabul ettirmesi;
b. Aile üyelerinin sorumlulukları.
3. Ailenin yaşayışı ile ilgili şartlar:
a. Maddî şartlar;
b. Duygu yönünden şartlar;
c. Sosyal yönden şartlar;
ç. Ahlâkî şartlar.

ÜNİTE V: AHLÂK VE EMEK

A. Sosyal problemler:

1. Emegin anlamı: Emegin değer yaratıcılığı;
2. Üretimi artırıcı metodlardan nasıl faydalanılır?
a. Birlikte çalışma (işbirliği);
b. İncece anlayışımız.
3. Başkasının sırtından geçinmenin kötülüğü.
4. Boş zamanı değerlendirme.

ÜNİTE VI: MİLLETLERARASI AHLÂK

A. İnsanlığın uğradığı afetler:

1. Tabii afetler.
2. Savaş.
3. Hastalık.
4. Açlık.
5. Cehalet.
6. Dünyada aşırı nüfus artışı.

B. Milletlerarası yardım kuruluşları:

Ortaokul:

Ortaokul ahlâk dersi programı, bu dönemdeki öğrencilerin ergenlik çağına başlangıcında olmaları ve ayrıca içinde buldukları kültürün etkileri dikkate alınarak, uygulamada esnekliğe imkân verecek şekilde düzenlenmiştir. Öğretmen, çevre şartlarını, çocukların psikolojik ve sosyal gelime durumlarını, öğrenim seviyelerini, ihtiyaçlarını dikkate alarak aşağıda gösterilen konulardan bazılarını seçebileceği gibi bazı konulara ağırlık verebilir, veya hiç yer veremeyebilir.

I. SINIF

İNSANIN KENDİ MUTLULUĞUNU HAZIRLAMASI

I. Ahlâk dersine başlangıç bilgileri.

II. Hayattan ne bekliyoruz?

III. Mutluluğa nasıl ulaşırız?

İNSANIN İŞBİRLİĞİ YAPMASI GEREKLİLİĞİ

IV. Gruplara niçin bağlıyız ve bu bağlılık nasıl olmalıdır?

V. Kişi kendini nasıl tanıtır?

VI. Sorumluluğumuzu ortaya koyan bazı problemler.

II. SINIF

İNSANIN SORUMLULUĞU ÜSTÜNE ALMASI

I. Sorumlu sosyal grup: Öğrenci topluluğu.

II. Aile ahlâkı.

DÜNYA VE HAYAT KARŞISINDA KİŞİNİN TAVRI

III. Bugünkü dünyanın görünüşü.

IV. İnsanın emelleri.

III. SINIF

YARDIMDA BULUNMASINI BİLMEK

I. İnsani değerler.

II. Yaptırıcı Kuvvetler.

İNSANIN KENDİNİ DEĞERLENDİRMESİ

III. İnsanın yaratışları.

IV. İnsanın içinde yaşadığı sosyal kurumlar: Din ve ahlâk

I. SINIF

İNSANIN KENDİ MUTLULUĞUNU HAZIRLAMASI

I. AHLÂK DERSİNE BAŞLANGIÇ BİLGİLERİ

A. Ahlâk dersinin tanıtılması:

1. Ahlâk dersinin anlamı ve ders konularına toplu bakış;
2. Millî değerlerin kazandırılmasında ahlâk dersinin rolü ve önemi;
3. Ahlâk dersinin işlenişinde uygulanacak yol:
a. Sınıfta grup çalışması yapılması;
b. Toplu çalışma metodlarında işbirliğinin gerçekleştirilmesi.

II. HAYATTAN NE BEKLİYORUZ?

(Öğrenciler arasında mutluluğun herkes için neden bir hak olduğu sorusu hakkında anket yoklamasından hareket edilerek sonuçları üzerinde tartışılabilir.)

A. Mutluluğu nasıl anlıyoruz?

1. Beden sağlığı bakımından:
2. Ruh sağlığı bakımından:
a. Ahenk içinde yaşamak;
(i). İnsanın kendi kendisiyle uyumunu (kişinin kendi hayatına güveni);
(ii). İnsanın başkalarıyla uyumunu.
b. Tabiata ve nesnelere değer vermek.
3. Maddî bakımdan:
a. İnsanın gerçek ihtiyaçları;
b. İnsanın sonradan öğrenip şartlandığı ihtiyaçlar
4. Meslek bakımından:
a. Topluma yararı yönünden meslekler arasında fark gözetilmemesi;
b. İsteğe ve kabiliyete göre meslek seçebilme;
c. Türk geleneğinde meslek ahlâkı.

III. MUTLULUĞA NASIL ULAŞIRIZ?

A. Kişi olarak:

1. Mutluluğu (şans, tesadüf, kader deyip) beklemek gerekli mi, yoksa onu hazırlayacak şartlara göre mi hareket etmeli?
2. Mutluluğa ulaşmada başlıca faktörler: (Sabır, cesaret vb.);
3. Zorluklar karşısında niçin ümitsizliğe kapılmamalıyız, iyimser olmalıyız?

B. Bir grubun üyesi olarak:

1. Aile (ana - baba ile birlikte ahenk içinde yaşamak):
a. Ana - baba ve çocuklar yönünden;
(i). Ana - babanın çalışma hayatında karşılaştığı güçlükleri anlamak için çaba gösterme;
(ii). Ana - baba tarafından anlaşılmağa ve onların güvenini elde etmeğe çaba gösterme;
(iii). Ana - babaya maddeten ve manen destek olma.
b. Erkek ve kız kardeşler yönünden:
(i). İşbirliği yapmak, birbirlerine yardım etmek, birbirlerine yük olmamak, birbirlerine zorla birşey kabul ettirmemek;
(ii). Kardeşler arasında kıskançlık, çekememezlik, harcın tutumları.
c. Kimsesiz çocukların korunması;
ç. Sonuç:

(i). Çocukların geleceğe hazırlanmasında ailenin görevi;

(ii). Çocukların geleceğe hazırlanmasında Türk toplumunun değerleri.

2. Okul:

a. Okul ne sağlar?

(i). Okul, eğitir ve öğretir;

(ii). Okul, eğitir ve öğretirken ahlâkî davranışları da etkiler;

(iii). Okul, hayata hazırlar;

(iv). Okul, kişinin istismarını önler;

(v). Okul, davranışlarımızda millî değerlerin yansımaya imkân hazırlar.

b. Okulun koruduğu düzen karşısındaki tutumumuz.

3. Okul - dışı çevre:

a. Başka insanları tanımak için çaba gösterme;

b. Başkalarının haklarına saygı gösterme;

c. Yardımlaşma, dayanışma, işbirliği;

ç. Türklerin hayır kurumlarına verdikleri önem.

4. Sonuç:

a. Üyesi bulunduğumuz grubu gereğince temsil edebiliyor muyuz?

b. Bir grup üyesi olarak sorumluluklarımız nelerdir?

c. Bir grup üyesi olarak kişi mutluluğa ulaşmada sosyal değerleri nasıl yansıtır?

İNSANIN İŞBİRLİĞİ YAPMASI GEREKLİLİĞİ

IV. GRUPLARA NİÇİN BAĞLIYIZ VE BU BAĞLILIK NASIL OLMALIDIR?

(Öğrenciler arasında bir anket yoklamasından da hareket edilebilir.)

A. Çağımızın özelliği:

1. Doğuştan itibaren bağlı olduğumuz gruplar:

a. Aile;

b. Yaşadığımız çevre;

c. Memleketimiz;

ç. Dünyadaki yerimiz.

2. Katılacağımız gruplar:

a. Dost - arkadaş grupları;

b. Grupların amaçları, kişilerin grup içindeki rolleri;

c. Kişilerin grup içinde boş zamanlarını değerlendirme.

3. Çağımızın özelliği karşısında Türk insanının sosyal gruplara bağlılığı.

V. KİŞİ KENDİNİ NASIL TANITIR?

A. Kişinin kendini belli etmesinde bazı yollar (somut örnekler üzerinde):

1. Kişinin kendini bilmesi;
2. Kişinin kendini gerekli bilgilerle donatması;
3. Kişinin çeşitli faaliyetlere katılması;
4. Kişinin ahlâkî, sosyal, meslekî, siyasî bakımlardan mücadele etmesi;
5. Kişinin millî değerler uğrunda kendini feda etmeyi göze alması.

VI. SORUMLULUĞUMUZU ORTAYA KOYAN BAZI PROBLEMLER

A. Hayata saygı:

1. Dünyada ve gelişme yolundaki ülkelerde açlık;

2. Nüfusun hızla artışı;

3. Savaş ve barış;

a. Ekonomik sebepler;

b. Siyasî sebepler.

4. Ölüm karşısında tutumumuz:

a. Adam öldürme;

b. Meşru savunma;

c. Vatan savunmasında şehitlik ve gazilik.

B. İnsan varlığına saygı:

1. Haklar ve ödevler:

a. İnsanın hürriyetleri;

b. İnsanın hakları ve ödevleri;

c. Anayasamızda temel hak ve hürriyetler;

ç. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi;

d. Tarihte Türklerin insan haklarına verdiği önem.

2. Kadın - erkek eşitliği:

a. Kadın hakları;

b. Tarihte Türk kadınının eşitliği.

C. Çalışana ve çalışanın emeğine saygı:

1. Çalışanlar ve emeğin değerlendirilmesi:

a. Çalışanların durumu;

b. Sosyal güvenlik.

2. Yeni tekniklere uyabilme ve sürekli yetiştirme gerekliliği.
- Ç. Adalet ve ahlâk:**
- a. Kanunları ihtiyaçlara, gelişen ve değişen hayata uygun hale getirmek;
- b. Örf ve âdetler;
- c. Töre hukuk ve ahlâk;
- ç. Tarihte Türk töresi.

II. SINIF

İNSANIN SORUMLULUĞU ÜSTÜNE ALMASI

I. SORUMLU SOSYAL GRUP: ÖĞRENCİ TOPLULUĞU

A. Öğrencilerin sorumluluğu:

1. Öğrencileri sorumluluğa hazırlayan şartlar;
2. Okul ve sınıf içinde öğrencilerin durumu;
3. Öğrencilerin millî değerlerle beslenmesine olan ihtiyaç.

B. Yeni durumlara alışma ve alıştırma:

1. Yeni durumlara alışma ve alıştırma ile ilgili bazı tanıtımalar, teknikler ve araçlar;
2. Otomatik hale gelecek hareketlerin kazanılması suretiyle alıştırma;
3. Alışma ve alıştırmayla ilgili kitle haberleşme araçları:

- a. Afişler; b. Basın;
- c. Radyo; ç. Televizyon;
- d. Sinema.

II. AİLE AHLÂKI

(İncelenen kavramların ahlâki görünüşü üzerinde durulmaktadır.)

A. Ailenin önemi:

1. Ana - baba için;
2. Çocuklar için;
3. Türk toplumunda ailenin önemi.

B. Uyumlu bir ailenin şartları:

1. Karakterlerin uyumu yönünden bir anlaşma gerekliliği: Sosyal ve ahlâki olgunluk;
2. Düşünce ve kanaatların uyumu yönünden bir anlaşma gerekliliği;

- a. Karı - kocanın hakları ve ödevleri;
- b. Evliliğin kaldırılması: Boşanma.
3. Eğitim bakımından bir anlaşma gerekliliği:
- a. Çocukların hakları ve ödevleri;
- b. Çocukların birbirlerine ve ana - babaya karşı ödevleri;
- c. Evde işlerin bölüşülmesi (iş bölümü).
4. Mali dengenin gerekliliği:
- a. Ailenin gelirine göre evin yönetilmesi;
- b. Aile dirlilik ve düzenliğinin sağlanmasında çeşitli kaynakların maksatlı kullanılması;
5. Sağlıklı olmanın gerekliliği:
- a. Sosyal hastalıklar (trahom, verem vb.);
- b. Keyif verici maddelere alışkanlık ve zararları.

DÜNYA VE HAYAT KARŞISINDA KİŞİNİN TAVRI

III. BUGÜNKÜ DÜNYANIN GENEL GÖRÜNÜŞÜ

A. Gelişmiş ülkeler - gelişmekte olan ülkeler:

1. Değişik yaşayış tarzlarının (köy ve şehir topluluklarına göre) aşağıdaki yönlerden somut olarak incelenmesi:
- a. Hayat seviyesi;
- b. Çalışma şartları;
- c. Haklar ve ödevler.
2. Sosyal refah kavramı,
3. Sosyal refahı sağlayıcı tedbirler:
- a. Eğitim, öğretim, ekonomi vb. alanlarda işbirliği suretiyle sosyal dayanışmayı gerçekleştirme;
- b. Milletlerarası kuruluşların katkısı.
4. Barışçı bir dünyanın hazırlanmasında gençliğin rolü.

IV. İNSANIN EMELLERİ

A. Sosyal refaha ulaşma isteği:

1. Sosyal refah kavramı üzerinde örnekler;
2. Kişilerin payları;
3. Toplumun payı;
4. Tekniğin payı;
5. Tabiiatla güzellik ve insan tarafından yaratılmış güzellik: Sanat;
6. Günlük yaşayışa «güzel» olan şeyin girişi:

- a. Giyim;
- b. Ev eşyası estetiği;
- c. Şehircilik;
- ç. Süsleme sanatları;
- d. Millî değerlerin günlük yaşayışta yansması.

B. Gerçeğe ulaşma isteği:

1. Araçlar:
- a. Hür araştırma;
- b. Bilim metodunun uygulanması:
- (I). Güzlem, deney ve akıl yürütme;
- (II). Özel bir alanda (tıp vb. gibi) ardarda elde edilen başarıların incelenmesine dayandırılan sonuçlar;
- c. Gerçek sevgisi ve ahlâk.

C. Adaletle ulaşma isteği:

1. Hukuk ve geneleler (örf ve âdetler);
2. Hukukun evrimi;
- a. Cezalandırma kavramının, şeklinin ve hedefinin evrimi;
- b. Sosyal intibaksızlığın giderilmesinde yeni yollar.
3. Suçluluğun önlenmesinde ahlâki ve manevi değerler.

III. SINIF

YARGIDA BULUNMASINI BİLMEK

I. İNSANİ DEĞERLER

A. İnsan, öteki canlı varlıklardan aşağıdaki yönlerden farklıdır:

1. Düşüncesi; 2. Eylemlerinde serbest olması;
3. Bunlardan ileri gelen hürriyeti (hür bir varlık olarak insan);
4. Ahlâkça kendi başına buyruk olması;
5. Tarihi bir varlık olması.

B. İnsanın öteki canlı varlıklardan farklılığının sonuçları:

1. İnsanın haysiyetine saygı:
- a. Başlıca örnekleri: Her türlü şekilleriyle kötüyü teşviht etme.
2. Aşağıdaki alanlarda mükemmelliğin araştırılması:
- a. «Doğru» yönünden:
- (i). Bilimsel düşüncenin belli başlı basamakları;
- (ii). Objektifliğin anlamı;
- (iii). Bilim ve ahlâk arasındaki ilişkiler.
- b. «Güzel» yönünden: Estetik değerler:
- (i). Olumlu ve olumsuz değerler bakımından güzellik kavramı;
- (ii). Tabiiatta güzellik ve insan tarafından yaratılmış güzellik: Sanat;
- (iii). Günlük yaşayışımızın her alanında (evde, çalışmada, dinlenme ve boş zamanları değerlendirilmede ve kamu kesiminde) «güzel»;

- IV. Ahlâki yaşayış üzerinde estetik değerlerin etkisi.
- c. «İyi» yönünden:
- (i). (Şuurla karşılaştırılarak) vicdan;
- (ii). Zekâ ve vicdan;
- 1 — Zekânın vicdan üzerinde etkisi;
- 2 — Eleştiriye dayanan inceleme:
- Menfaat yönünden «iyi»;
- Ödev yönünden «iyi»;
- Sevgi yönünden «iyi»;
- İyi için «iyi».

- (III). İyi ve kötü kavramlarının karşılaştırılması:
2. İyi ve kötü kavramlarının karşılaştırılması:
- 1 — Birçok ahlâk görüş ve tutumlarının var oluşu;
- 2 — Kabul edilebilir bir çok davranışların var oluşu;
- 3 — Hoşgörü;
- 4 — İyi ve kötü hakkında değişmez değerler.

II. YAPTIRICI KUVVETLER

A. Tabii olan yaptırıcı kuvvetler:

1. İnsanın kendisinin biricik hâkimi olduğunun biyolojik yönden değerlendirilmesi;
2. İnsanın kendisinin biricik hâkimi olduğunun ahlâk yönünden değerlendirilmesi: Tatmin, pışmanlık, vicdan azabı vb.
- B. Kamuoyunun yaptırıcı kuvvetleri: Kamuoyunun yaptırıcı kuvvet olarak görünüşü ile ilgili örnekler.
- C. Adaletin yaptırıcı kuvvetleri:
1. Kanun;
2. Çeşitli cezalandırma yolları.

İNSANIN KENDİNİ DEĞERLENDİRMESİ

III. İNSANIN YARATIŞLARI

A. İnsanla ilgili bilim dalları ve ahlâk:

1. Bilginin genişlemesinin insan üzerindeki etkileri:
- a. Bilen bir varlık olarak insan;
- b. İnsanlığın hizmetinde bilim;
- c. Bilim, insanları mutlu kılmaya yeter mi?
2. Bilimsel araştırma ve bilim ahlâki;
3. Bilim ve teknik ile çevrenin değiştirilmesi;
4. Bilimdeki ilerlemelerin sonuçları: Makine medeniyeti ve ahlâk.

B. İnsanın büyüklüğü:

1. Sürekli gelişme:
- a. İnsanı nesne olarak ele alan görüşlerin eleştirilmesi;
- b. İnsanın amaçlarını ve ülkülerini gerçekleştirme çabaları.
2. Ahlâk bakımından insanın geleceği;
3. Türk geleneğinde insanın değeri.

IV. İNSANIN İÇİNDE YAŞADIĞI SOSYAL KURUMLAR: DİN VE AHLÂK

A. Din olayının açıklanmasında:

1. Psikolojik;
2. Ahlâki;
3. Sosyal;
4. Teolojik sebepler.

B. İnanç problemi:

1. Körükörüne mi, yoksa bilerek mi yapar ve uyarır?
2. İnanç ve din arasındaki ilişkiler;
3. İnanç ve ahlâk arasındaki ilişkiler;
4. İnanan bir varlık olarak insan.

C. Ahlâklılığın:

1. İçten görünüşleri:
- a. Vicdan;
- b. Ödev duygusu;
- c. Sorumluluk duygusu;
- ç. Hürriyete inanma;
- d. İnsanın haysiyetine saygı;
- e. Ahlâki ilgisizlik, özgecilik, kutsala karşı saygı fedakarlık.
2. Dış görünüşleri:
- a. Medeniyet;
- b. Sosyal düzen;
- c. Kural ve kanun
3. Millî değerlerle ilişkisi ve Türk töresi.

Lise ve dengi okullar

Lise ve dengi okulların ahlâk dersi muhtevanında ilk ve orta okulda olduğu kadar ayrıntılara gidilmemekle beraber, belli ölçüler içinde muhtevanın bütünlüğünün korunmasına çalışılmıştır.

I. Sınıfta, daha çok, genel açıdan, başlangıç bilgileri niteliğinde ahlâki gerçeklerden hareket edilerek ahlâkın bilimsel kaynaklarına değinilmiş ve «insan hayatının gayesi ve anlamına» değinilmiştir. «İnsanın yaşayışı ve ahlâk» konusuna sınırlı bir yer ayrılmıştır.

II Sınıfta, «ahlâkın psikolojik görünüşünü» ahlâkın felsefi temelleri tamamlamakta ve ağırlık «sosyal ahlâk» üzerine kaydırılmış bulunmaktadır.

I. SINIF

I. AHLÂKIN NİTELİĞİ

A. Ahlâk nedir?

1. İnsanın yaşayışı ahlâkla ilgili soruları sordurur;
2. Bazı yargı türleri ve ahlâkla ilgisi;
3. Ahlâklılığın iç ve dış görünüşleri;
4. Ahlâki eylemin amaçları;
5. Ahlâkın konusuna toplu bakış.

B. Bilim ve ahlâk alanları:

1. Bilim ve ahlâk arasındaki farklar ve kesin ayrılık noktaları;
2. Bilimin sonuçlarını ahlâkta görmek;
3. Bilimde ilerlemelerin örfler üzerindeki mutlu etkileri;
4. Pratik felsefe olarak ahlâk;
5. Ahlâk ve din.

II. İNSAN HAYATININ GAYESİ VE ANLAMI

A. Yapıp - eden bir varlık olarak insan:

1. Gayelerin peşinde olma;
2. İnsan hayatının gayesi;

3. Gayeler ve sınırlı olan hayatımız.

B. Ahlâki hayatın ilkeleri:

1. İlkelerin genel özellikleri;
2. Ahlâki hayatın ilkelerini arama;
3. İnsanın değeri;
4. Sosyal hayatın değeri;
5. Türk toplumunda insan hayatının değeri ve gayesi.

C. Hayatı değerli kılan ahlâki eylemler:

1. Ahlâki eylem:
- a. İrade ve isteğe bağlı seçim;
- b. Niyet ve eylem;
- c. Ahlâkın özü olarak eylem;
- ç. Ahlâkın karar verme ile ilişkisi;
- d. Her ahlâki eylem yetkinlik fikrini gerektirir.
2. Ödev çatışmaları:
- a. Vicdan muhasebesi;
- b. Uğrunda mücadele edilen değerler.
3. Değerleri duyan varlık olarak insan:
- a. Değer verme ve «iyi»;
- b. İnsanoğlu ve «iyi»;
- c. Kendi başına «iyi»;
- ç. «Kötü»nün niteliği;
- d. Herkesçe benimsenen «iyi değerler»;
- e. Ahlâki ve dini bakımdan «iyi» ve «kötü»;
- f. Alışkanlıklar, erdemler ve kusurlar.
4. Hür bir varlık olarak insan:
- a. Ahlâk ve hürriyet:
- (i). İnsanın eylemlerinde hür oluşu;
- (ii). İnsanın hürriyetlerini kısıtlayan çevre şartları;
- (iii). Hürriyetin sağladığı üstünlük.
- b. Ahlâk ve eşitlik:
- (i). Adalet ve merhamet;
- (ii). Eşitlik ve eşitsizlik
- c. Türk geleneğinde hürriyet ve adaletle verilen değer.

III. İNSANIN YAŞAYIŞI VE AHLÂK

A. Kişiye saygı:

1. İnsanın maddî varlığına saygı:
- a. Yaşamak ödevi:
- (i). Ahlâk bakımından intihar;
- (ii). Sağlık kurallarına uyma gerekliliği;
- (iii). Bedeni eğitiminin gerekliliği.
- b. Sağlığa zararlı kötü alışkanlıklar:
- (i). İçki ve sigara alışkanlığı;
- (ii). İlaçların kötüye kullanılması ve diğer zararlı alışkanlıklar;
- (iii). Kötü alışkanlıklara karşı mücadele.
2. Kişinin haysiyeti:
- a. Kendimize olduğu gibi başkalarına da saygı gösterme;
- b. Haklarla ilişkisi bakımından ödevler;
- c. Başkalarının hürriyetlerine saygı.
3. Sosyal yaşayış kuralları ve kişinin ahlâklılığı.

II. SINIF

I. AHLÂKIN PSIKOLOJİK GÖRÜNÜŞÜ

A. Ahlâki davranışın psikolojik yönü:

1. Ahlâki davranış etkileyen faktörler:
- a. «Şuur» ve «Üst - ben» ilişkileri;
- b. «Benlik» ve benliğin kuruluşu;
- c. «Benlik» ve ideal ilişkileri.
2. Ahlâkla ilgili yargılar.
- a. Ahlâk yargılarında bulunmanın başlıca basamakları;
- b. Ahlâklılığın gelişme basamakları;
- c. Cinsal ahlâk:
- (i). İffet ve namus anlayışı, utanma duygusu;
- (ii). Evliliğin iyiliği.

B. Psikoloji ve ahlâk:

1. Şuur ve vicdan arasındaki ilişkiler:
- a. Şuur ve vicdan kavramlarının yorumu;
- b. Ahlâki yaşayışın psikolojik temelleri;
- c. Psikolojik bakımdan ahlâk - dışı haller, iç yaşayışın dışlaşması ve insanın kendinin farkına varması gerekliliği.
2. Vicdanın yapıcı unsurları:
- a. Şuurdan vicdana geçiş bir ilerlemeyi gösterir;
- b. İnsanın doğruluğu ahlâklılığından ileri gelir.

II. AHLÂK VE FELSEFE

A. Ahlâkın felsefi temelleri:

1. Ahlâk için temel arama ihtiyaçları:
 - a. Ahlâk hakkında temelli bazı görüşler;
 - b. Etik'in asıl problem alanı.
2. Ahlâk, neden felsefî bir disiplindir.
3. Ahlâk ile etik arasındaki farklar;
4. Bir ahlâk felsefesine ihtiyaç var mıdır?

B. Tarih boyunca insana bakış tarzı:

1. Ahlâk açısından insan;
2. İnsan açısından ahlâk.

C. «İyi» ve insanın iyiye yönelmesi:

1. «İyi» kavramı:
 - a. Ahlâkî eylem içinde «iyi»;
 - b. Mutlak ve ideal;
 - c. Eylemlerin ideal meşrulukları.
2. «İyi»ye tabii olarak yönelme:
 - a. Yönelmenin engellerle karşılaşması;
 - b. İsteyen bir varlık olarak insan;
 - c. Ahlâkça ilerleme var mıdır?

III. SOSYAL AHLÂK

A. İnsanı medenileştirici disiplin olarak ahlâk:

1. Örf ve âdetler ile ahlâk:
 - a. Örf ve âdetlerin izafilliyi;
 - b. Ahlâkın değişmezliği.
2. Sosyal hayat:
 - a. Sosyal hayatın ilkeleri ve problemleri;
 - b. Medeniyete doğru çaba .
 3. İdeal adalet:
 - a. Adalet ideali nedir?
 - b. Sosyal bir varlık olarak insanın ödevi;
 - c. Adalet tarzları ve çeşitleri.
 4. İdeal adaletin yorumlanması:
 - a. Tabii hukuk fikri;
 - b. Yarlıgama (merhamet, şefkat, lütf, fikri);
 - c. Dayanışma fikri.
 5. Din ve ahlâk (Dinin ahlâkî buyrukları).

B. Adalet ilkesinin uygulanışı:

1. Hukuk ve temelleri:
 - a. Hukukun sosyal kaynağı;
 - b. Tabii hukuk dayanağı.
2. Sorumluluğun temelleri ve dereceleri:
 - a. Sorumluluğun sosyal kaynakları;
 - b. Sorumluluğun şekilleri ve dereceleri.
3. Ahlâkî yargı ve yargı kurumları;
4. Yaptırıcı kuvvetler:
 - a. Yaptırıcı kuvvetler ve çeşitleri;
 - b. Erdem ve mutluluk.

5. Ceza sorumluluğu;

6. Türk geleneğinde adalet ilkesi ile ilgili örnekler.

C. Hukukun garantileri:

1. Siyasi devlet ve ahlâk desteği:
 - a. Vatan:
 - (i). Vatanın bölünmezliği;
 - (ii). Vatan sevgisi.
 - b. Millet:
 - (i). Millet birliği;
 - (ii). Millet sevgisi.
 - c. Devlet:
 - (i). Devlet ve bölünmezliği;
 - (ii). Devletin sürekliliği.
2. Sosyal adalet:
 - a. Eşitlik gözetim adalet;
 - b. Hakkın eşitliği ve gerçek eşitlik.
3. Demokrasi ve ahlâk:
 - a. Demokrasinin anlamı;
 - b. Demokrasi sevgisi ve demokrasi düşmanlığı;
 - c. Demokratik hürriyet ve eşitlik.
4. Savaş ve ahlâk:
 - a. Savaş ve barış;
 - b. Savasta ahlâk;
 - c. Türklerde savaş yasaları.
5. Makina medeniyeti ve ahlâk:
 - a. Teknolojinin emrinde ve hizmetinde insan;
 - b. Teknoloji ve insanî değerler.

Ç. Aile hayatı ve ahlâk:

1. Aile toplumun hücreleridir;
2. Ailenin evrimi ve aldığı faklı şekiller;
3. Aile ocağına ait problemleri doğuran şartlar:
 - a. Maddî şartlar;
 - b. Duygulara bağlı şartlar;
 - c. Sosyal şartlar;
 - ç. Ahlâkî şartlar;
 - d. Manevî şartlar.
4. Evlilik:
 - a. Evliliğin iyiliği ve devamlılığı;
 - b. Boşanma ve ahlâkî sonuçları;
 - c. Kadın ve erkeğin durumu (Medeni Kanun yönünden).
5. Aile içinde çocuk:
 - a. Çocuklara karşı ana - babaların hakları ve ödevleri;
 - b. Ana - babaya karşı çocukların hakları ve ödevleri;
 - c. Çocukların birbirlerine karşı hakları ve ödevleri.
6. Ailenin sosyal ve ahlâkî rolü;
7. Aile duygusunun eğitimi:
 - a. Aile ocağında;
 - b. Okulda;
 - c. Toplumda.

BU DERGİDEKİ KANUNLAR, KARARLAR VE TAMİMLERLE DİĞER YAZILAR TARAFIMIZDAN OKUNMUŞTUR

1	12	23	34	45
2	13	24	35	46
3	14	25	36	47
4	15	26	37	48
5	16	27	38	49
6	17	28	39	50
7	18	29	40	51
8	19	30	41	52
9	20	31	42	53
10	21	32	43	54
11	22	33	44	55

MİLLÎ EĞİTİM BASİMEVİ — ANKARA

T. C.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI TEBLİĞLER DERGİSİ

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI VE BAŞLI EĞİTİM MALZEMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE HER HAFTA PAZARTESİ GÜNLERİ ÇIKARILIR İLGİLİ MAKAM VE MÜDÜRLÜĞÜNE PARASIZ GÖNDERİLİR.

CİLT: 37

29 TEMMUZ 1974

SAYI: 1799

Talim ve Terbiye Kurulu Kararı :

Karar sayısı: 382

Karar tarihi 11-7-1973

Konu: Devlet Memurları Yabancı Diller Eğitim Merkezi İç Yönetmeliği hk.

Öğretmen Okulları Genel Müdürlüğünün 1 Temmuz 1974 tarih ve 329.0/1-70/17423 sayılı teklif yazısı üzerine;

Millî Eğitim Bakanlığı Devlet Memurları Yabancı Diller Eğitim Merkezi İç Yönetmeliğinin bağlı örneğine göre kabul edilmesi hususunun Bakanlık Makamının tasviplerine arzı kararlaştırıldı.

Uygundur,
11/7/1974Nusret KARCIOĞLU
Millî Eğitim Bakanı a.
Müsteşar

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
DEVLET MEMURLARI YABANCI DİLLER EĞİTİM MERKEZİ
EĞİTİM, ÖĞRETİM VE YÖNETİMİNE İLİŞKİN İÇ
YÖNETMELİĞİ

BÖLÜM — I

Dayanak:

Madde 1 — 10 Ocak 1974 gün ve 14764 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Devlet Memurları Yabancı Diller Eğitim Merkezi Yönetmeliğinin 13. maddesi uyarınca hazırlanan bu İç Yönetmelik, Eğitim Merkezinin eğitim, öğretim ve yönetim çalışmalarını düzenler.

Deyimler:

Madde 2 — Aksi belirtilmedikçe bu yönetmelikte adı geçen; «Merkez» sözünden Devlet Memurları Yabancı Diller Eğitim Merkezi, «Müdür» sözünden Devlet Memurları Yabancı Diller Eğitim Merkezi Müdürü, «Kursiyer» sözünden Devlet Memurları Yabancı Diller Eğitim Merkezindeki kurslara katılanlar, (Bu kelime, 10-1-1974 gün ve 14764 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Devlet Memurları Yabancı Diller Eğitim Merkezi Yönetmeliğinden ayrılmıştır.)

«Uygulama» sözünden laboratuvar, film, konferans ve her türlü eğitimsel ve öğretici (gör - işit) çalışmaları,

«Bakanlık» sözünden Millî Eğitim Bakanlığı,

«Bölüm» sözünden okutulan yabancı dil bölümü,

«Grup» sözünden yapılan seviye tesbit sınavları sonucu aynı seviyede olan ve aynı programa göre bir öğretmen tarafından öğretimi yapılan kursiyer topluluğu anlaşılır.

Başlıklar:

Madde 3 — Bölüm ve madde başlıkları, inceleme ve araştırmayı kolaylaştırmak için konulmuştur.

BÖLÜM — II

YÖNETİM İŞLERİ

Eğitim Merkezi Müdürü:

Madde 4 — Eğitim Merkezi Müdürü, Merkezin eğitim, öğretim ve yönetiminin birinci derecede sorumlusu, düzenleyicisi ve amiridir.

Madde 5 — Eğitim Merkezi Müdürünün Görev ve Yetkileri:

a) Merkezi temsil etmek, kursiyerlere verilecek sertifikaları ve diğer bütün belgeleri imzalamak ve onaylamak,

b) Merkezdaki bütün görevlilerin ödevlerini; kanun, tüzük, yönetmelik ve Bakanlıkça verilen emirlere göre yapmalarını denetlemek, aralarında ahenkli bir iş birliği kurulmasını sağlamak, Merkeze başka yere naklen atanması gerekenler için üst makamlara öneride bulunmak,

c) Merkeze yapılan eğitim, öğretim ve uygulama çalışmalarının yönetmelik ve emirlere göre düzenli ve verimli bir şekilde yürütülmesini sağlamak ve denetimini yapmak,

d) Müdür yardımcıları ve diğer personel arasında iş bölümü yapmak,

e) Müdür yardımcıları ve öğretmenlerin çalışmalarını değerlendirmek, birinci sicil amirliğini yapmak, bu maksatla gerektiğinde derslerine girerek denetlemek,

f) Merkezin ödenek ihtiyacı hakkında Millî Eğitim Bakanlığına öneride bulunmak ve verilen ödenegin kanun hükümlerine uygun olarak harcanmasını sağlamak,

g) Merkeze toplanan bütün kurul ve komisyonlara gereği halinde başkanlık etmek,

h) Atamaları yapılmak üzere müdür yardımcılarını önermek ve gerekli onayı almak,

ı) Müdür yardımcısı ve öğretmenler dışındaki bütün Merkez personelinin yürürlükteki kanun ve yönetmeliklere göre atama ve terfilerini yapmak,

ii) Müdür yardımcılarının tutanakları nöbet çizelgesini onaylamak,

iii) Merkezin çalışmaları hakkında her yıl Temmuz sonuna kadar Millî Eğitim Bakanlığına rapor vermek,

iv) Merkezin gelecek öğretim yılına ait kapasitesini 15 Temmuz kadar Devlet Personel Dairesine bir raporla bildirmek,